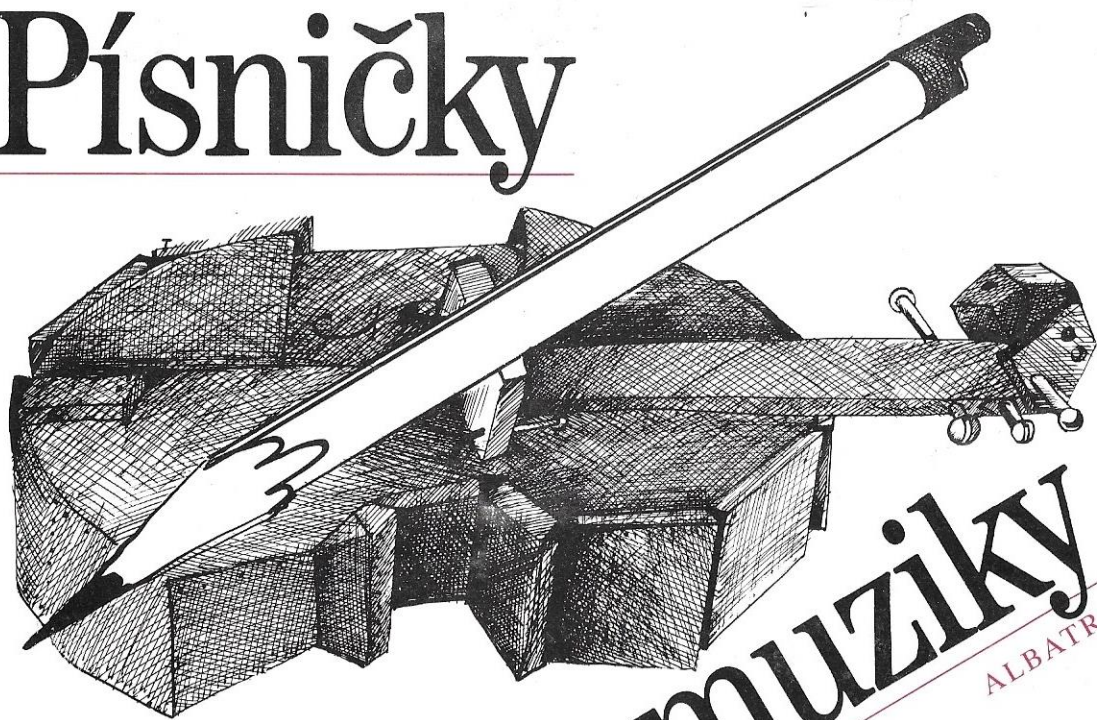

Písničky

bez muziky

EMANUEL FRYNTA

ALBATROS

Dlouho ležel v pozůstalosti Emanuela Frynty, vynikajícího spisovatele, překladatele a znalce češtiny, cyklus jedinečných humorných básní pro děti: bajky o tygrovi a hadovi, koních, oslovi, praseti nebo slepici, o poštovním holubovi, nosorožci nebo velrybách; portréty pana Šatry, pana profesora, strejdy, ševce i Angličanů; filologická bajka o Jelikož a Tudíž nebo krásná optimistická báseň Život je pes.

Frynta je psal pro svého synka Davida, ale bavili se jimi další děti i dospělí a Ivan Vyskočil je později zařadil do repertoáru svého „neřvadla“.

Teď celý cyklus vychází knižně s obrázky Markéty Prachatické a o spisovateli i dobrém člověku „Emanovi“ tu krásně vypráví spisovatel Eduard Petiška, který kdysi napsal neméně krásnou Pohádku o Františku Hrubínovi. Všichni tři byli totiž přátelé. Fryntovy verše dají pocítit dětem i rodičům radost z tajů a možností mateřštiny a zároveň je s humorem, duchem a vtípem povedou k přemýšlení o světě kolem nich a lidech v něm.

EMANUEL FRYNTA

* 3. 1. 1923 ve Slapech u Prahy

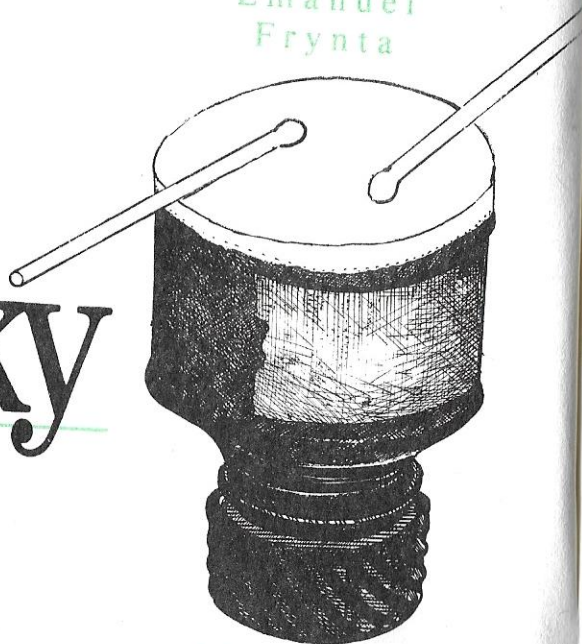
† 11. 10. 1975

žil v Praze

Studoval slavistiku a srovnávací literatury na filosofické fakultě University Karlovy. Překládal díla A. S. Puškina, M. J. Lermontova, M. F. Dostojevského, A. P. Čechova, S. Jesenina, Danta, Lope de Vegy, E. L. Masterse, Ch. Morgensterna aj. Je autorem knih o Franzi Kafkovi a Jaroslavu Haškovi. V nakladatelství Albatros vyšla jeho Nová knížka pro děti o chvástavém štěněti, Meč a píseň a antologie Moudří blázni (již v 5. vydání).

Písničky

Emanuel
Frynta

Ilustrovala
Markéta
Prachatická

Albatros
Praha

bez muziky

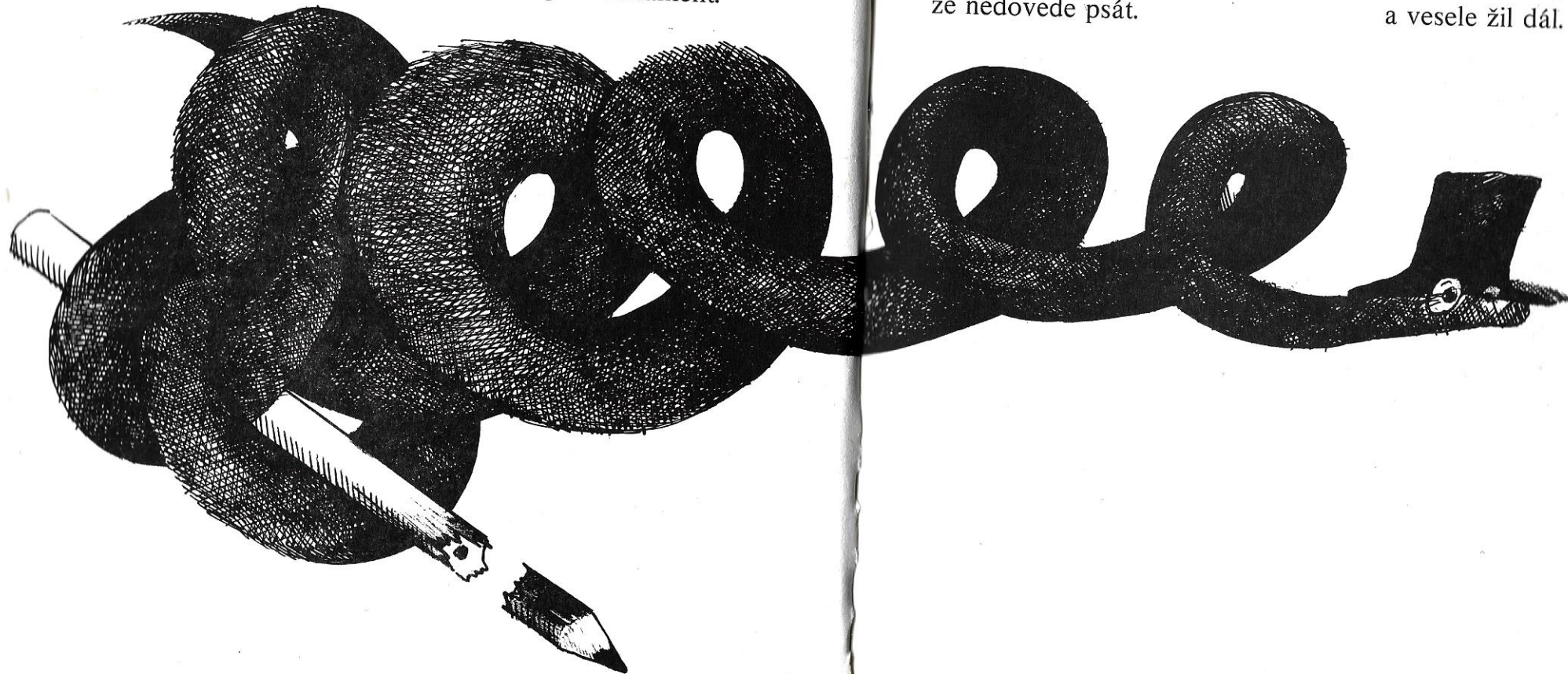
Danielovi

OTÁZKY

Děti jsou strašné na dospělé:
nemají kousek citu v těle
a na kdeco se napořád
dovedou ptát a ptát a ptát.
To dospělí už po staletí
se citlivě vždy ptají děti
jen na jediné: „Kolik je ti,
chlapečku, kolik je ti let?“
A když pak slyší třeba: „Pět“ —
užasnou: „Jejej, to to letí!“
Nechápou, jak se mohlo stát,
že jim už bylo padesát.

HAD

Byl strašidelně starý had
a těžký jako cent,
ten začal život pomlouvat
a chtěl psát testament.

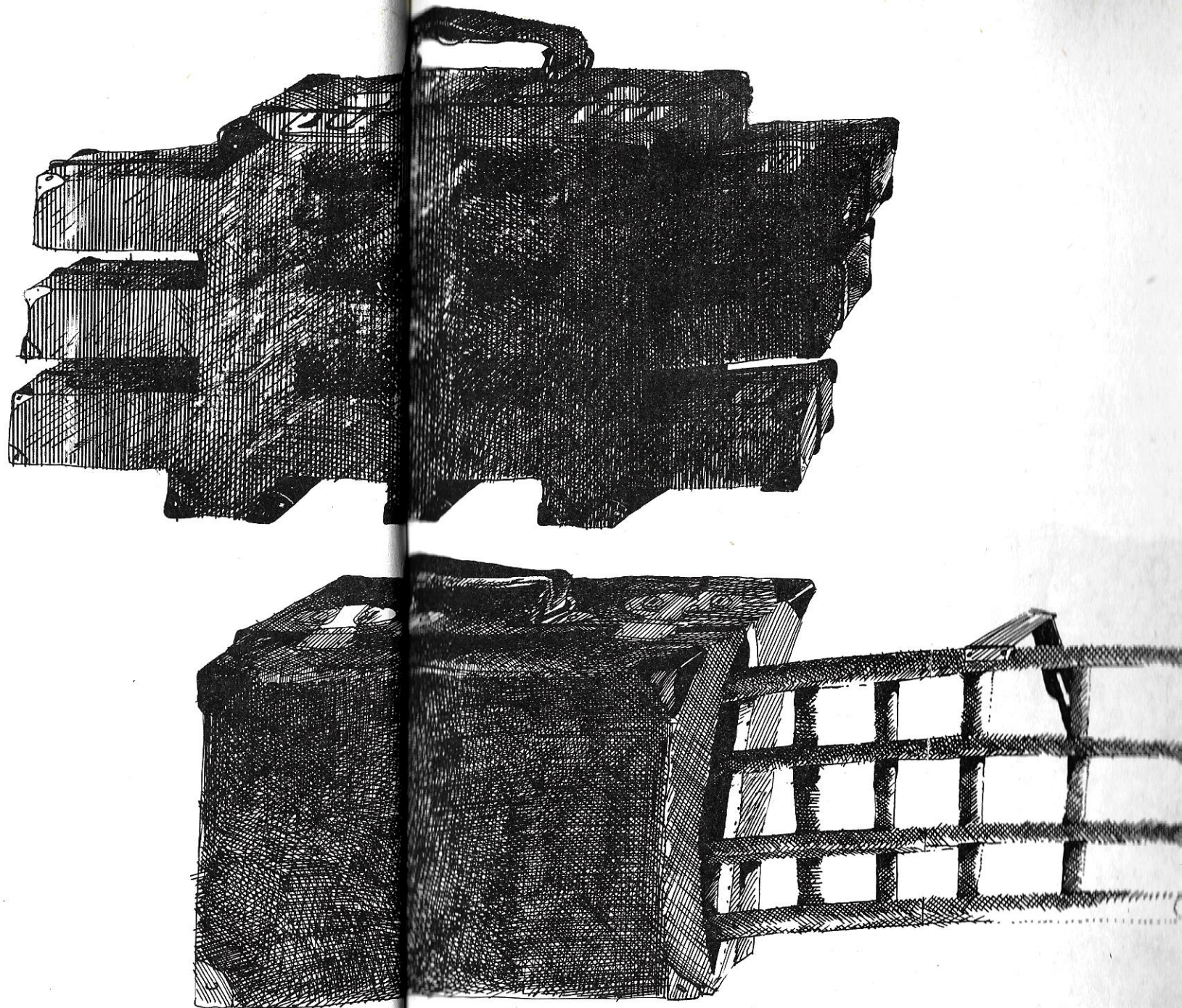
Už v duchu rozdal vše, co měl,
jen na papír to dát —
když najednou se rozpomněl,
že nedovede psát.

I povzdechl a zaslzel —
a pak se rozesmál
a zavázal se na uzel
a vesele žil dál.

TYGR

Když tygr jede do Paříže,
nebo i třeba někam blíže,
vždycky si s sebou veze mříže,
protože totiž dobře ví, že
jakmile bude bez mříží,
tak se s ním nikdo nesblíží —
naopak, každý se mu vzdálí.

Ubohý tygr, chudák malý!

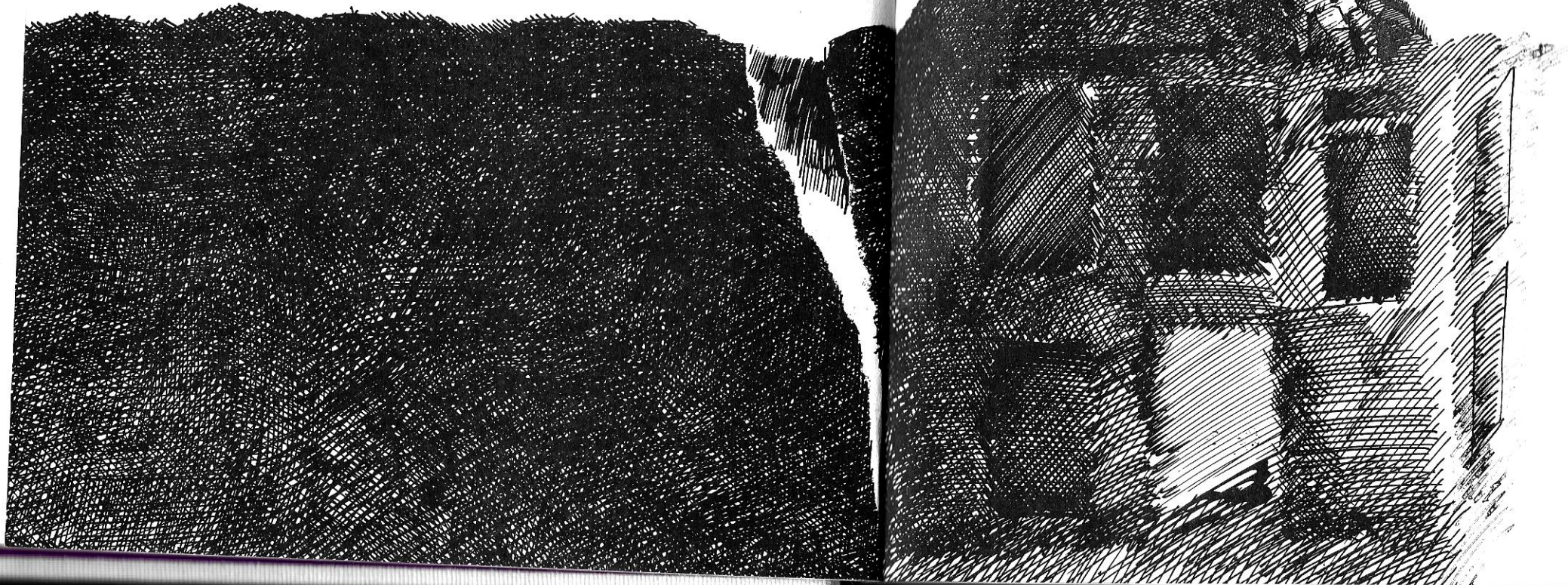

KRTEK

Minulý čtvrtek
šel po mně krtek,
že jsem mu, potvoře,
jen taktak utek.

Vylezl ze země
dva kroky vedle mě
a tak až tajemně
vám si mě změřil
od hlavy k lopatě —

a já mu, proklatě,
vždycky tak věřil!

BABYČKA

My máme doma babyčku
a sedá na ní kos,
naklání černou hlavičku
a zpívá všelicos.

A dědeček se usmívá
a říká: „Kose, cvič se!“
A kos už jinde nezpívá
než pouze na babyčce.

Ted' na ní jeho samička
vyvedla sedm kosat —
ta naše zlatá babyčka
je požehnáním pro sad.

STREJDA

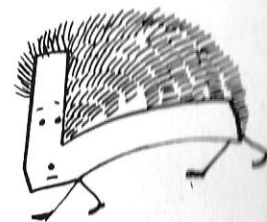
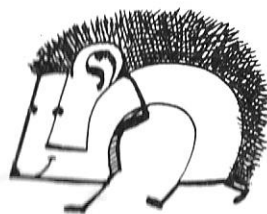
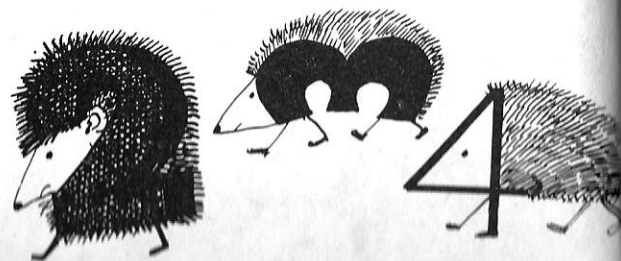
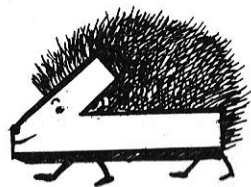
Strejda nám vždycky něco dá,
a obyčejně poučení.
Nejradši osvětluje rčení:
z komára dělat velblouda.

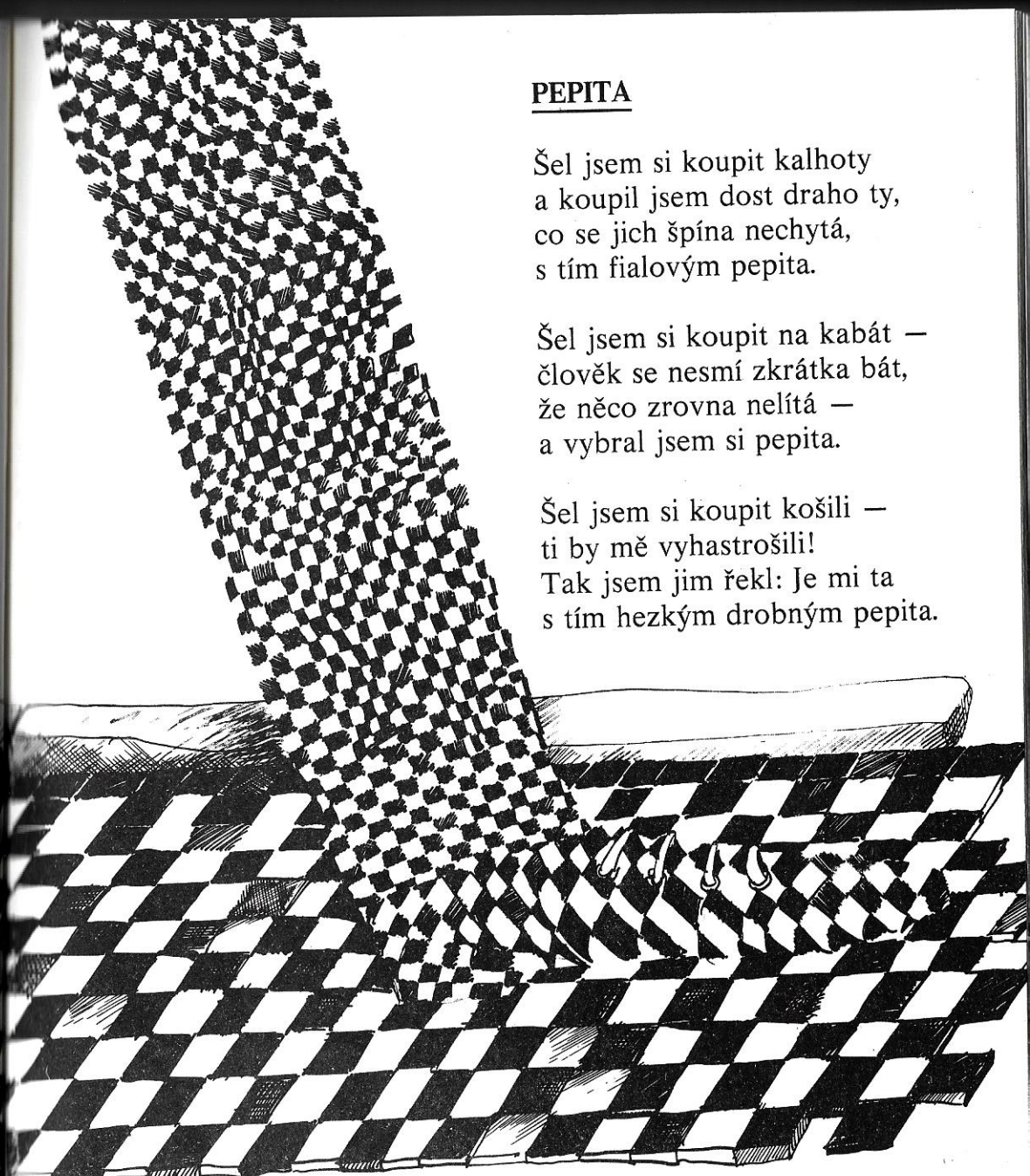
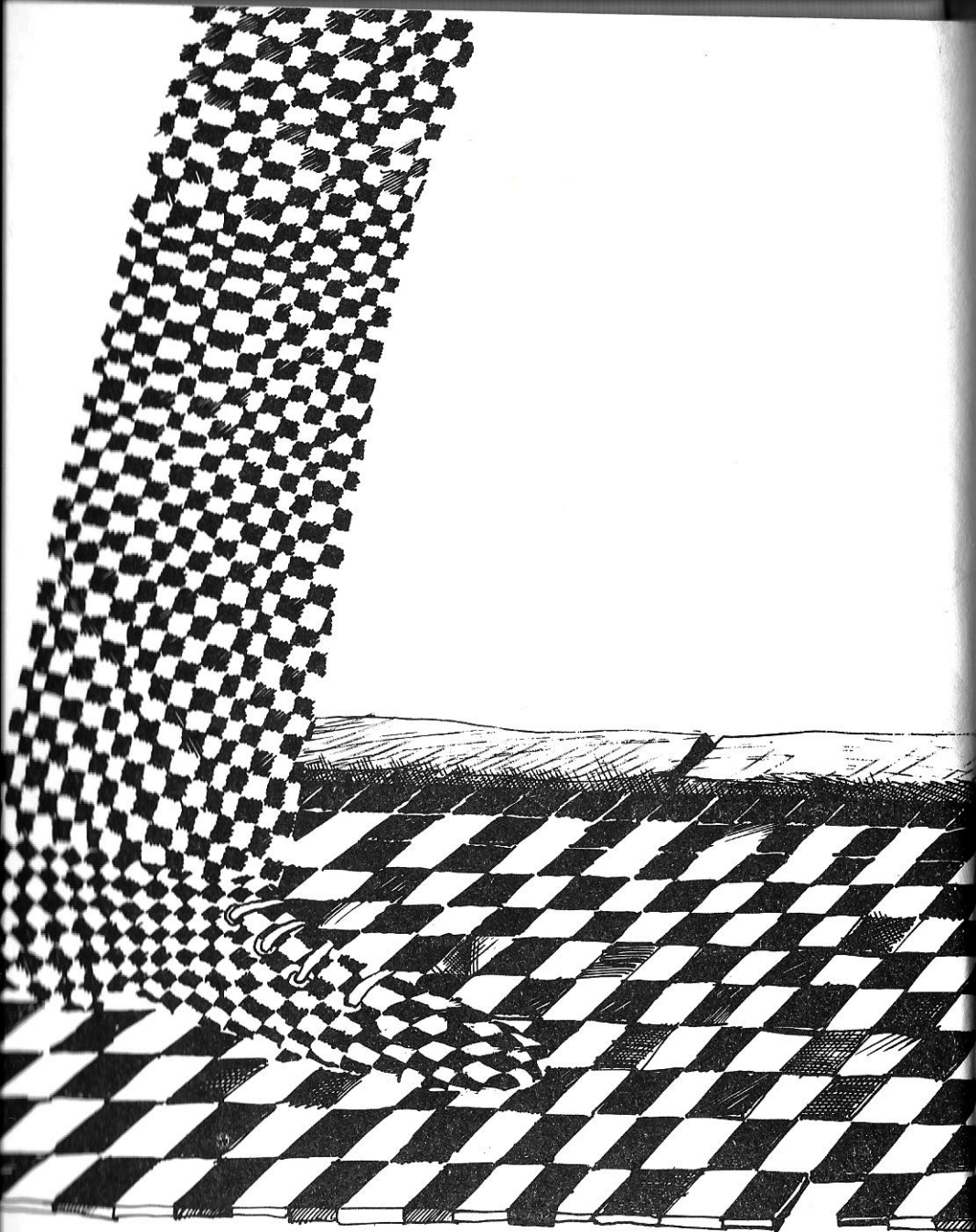
„Skutečný smysl, děti, jest,
že zvířata jsou všelijaká:
tak třeba kohout není straka,
anebo kozel není lev.
Nepůjdu do přílišné šíře —
komár je savec, saje krev,
a velbloud je jen prostě zvíře.“

JEŽEK

Z ničeho nic nám zmizel ježek —
čert ví, kam on to mohl běžet.
To znamená, že Anežka
a já jsme tedy bez ježka.
Útěk byl zřejmě bleskový.
Já mu jich nandám, ježkovi!
Zmizí, a člověk zamešká
kdeco, a čeká na ježka.
No ty jich ale schytáš, ježku!
Mělo by se jít pro Anežku —
ta ovšem o tom ježkovi
už asi taky těžko ví.
Myslím, že počínajíc dneškem
už se s ním neshledáme, s ježkem.

Ta příhoda se očím znalce
může zdát vycucaná z palce.
Ve skutečnosti ale není —
protože vznikla z potěšení
nad tím, že ač má mnoho vad,
člověk se liší od hovad
i tím, že umí skloňovat.

PEPITA

Šel jsem si koupit kalhoty
a koupil jsem dost draho ty,
co se jich špína nechytá,
s tím fialovým pepita.

Šel jsem si koupit na kabát —
člověk se nesmí zkrátka bát,
že něco zrovna nelítá —
a vybral jsem si pepita.

Šel jsem si koupit košili —
ti by mě vyhastrošili!
Tak jsem jim řekl: Je mi ta
s tím hezkým drobným pepita.

Šel jsem si koupit kravatu
a vzal jsem první zprava, tu,
co byla křivě sešita;
je ale krásná, pepita.

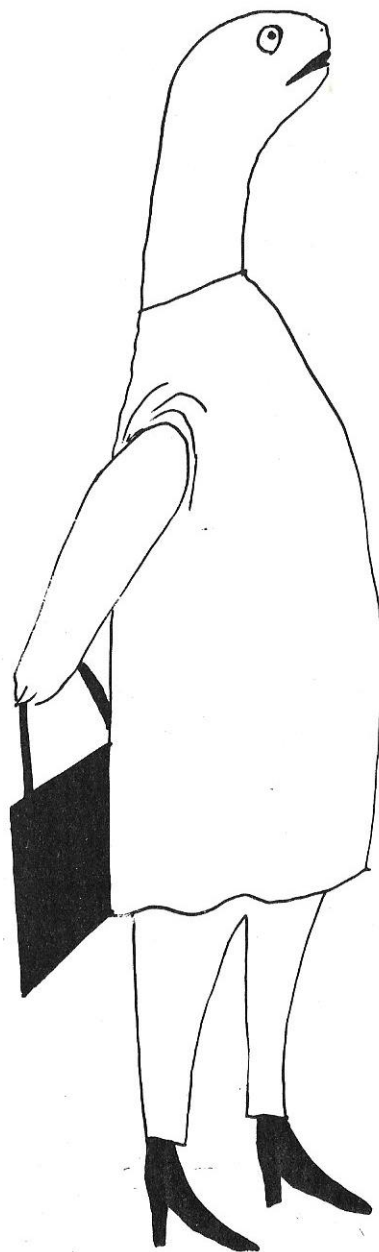
Šel jsem si koupit fuchsie,
a už si říkám: Kup si je! —
a koupil jsem si jelita,
řezník měl blůzu pepita.

Šel jsem si koupit aparát
a uviděl mě kamarád —
a povídá mi tichounce:
„Co jsi to za pepitomce?“

SÝČEK

Když jsem koukal
na měsíček,
z lesa houkal
na mě sýček;
když jsem koukal
na měsíc,
z lesa houkal*
na mě sýc.

Ale nestraš ty mě,
sýčku,
nebojím se při mě-
síčku,
leť si radši k Miluně,
ta má strach i při luně.

ŽALVA

Šla želva ráno za rosy
a narazila na lva.
Lev pravil: „Dobrý den, kdo jsi?“
„Ta nevidíta? Žalva!“

Lva popadla v tu chvíli zlost
a metal hromy blesky:
„Vždyť je to holá neslušnost!
To nedovedeš česky?“

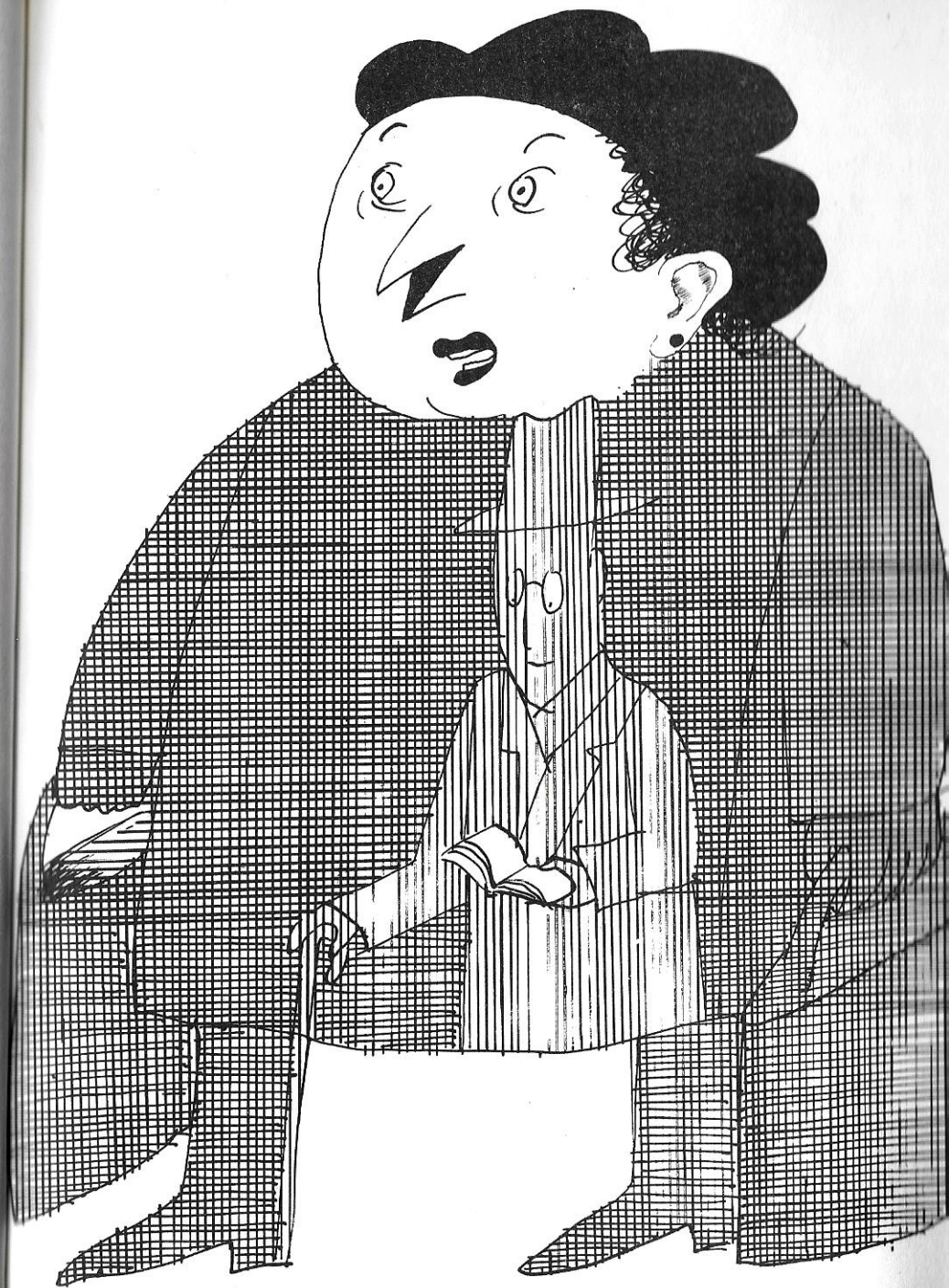
Želva se hrůzou zachvěla,
podívala se na lva
a slušně odpověděla:
„Tak pramiňte, jsem žalva!“

PROFESOR

Pan profesor studuje hýly
a rozličné škodlivé býlí,
a říkává prý:
I studovaný
se častokrát nepěkně zmýlí.

Má předobré srdce i hlavu,
a proto má v ulici slávu,
a nemine den
a některá z žen
ho chválí, když kupuje kávu:

„Von profesor študuje hejly
a různý to škodlivý bejlí,
a říkává prej:
I študovanej
se kolikrát vošklivě zmejlí.“

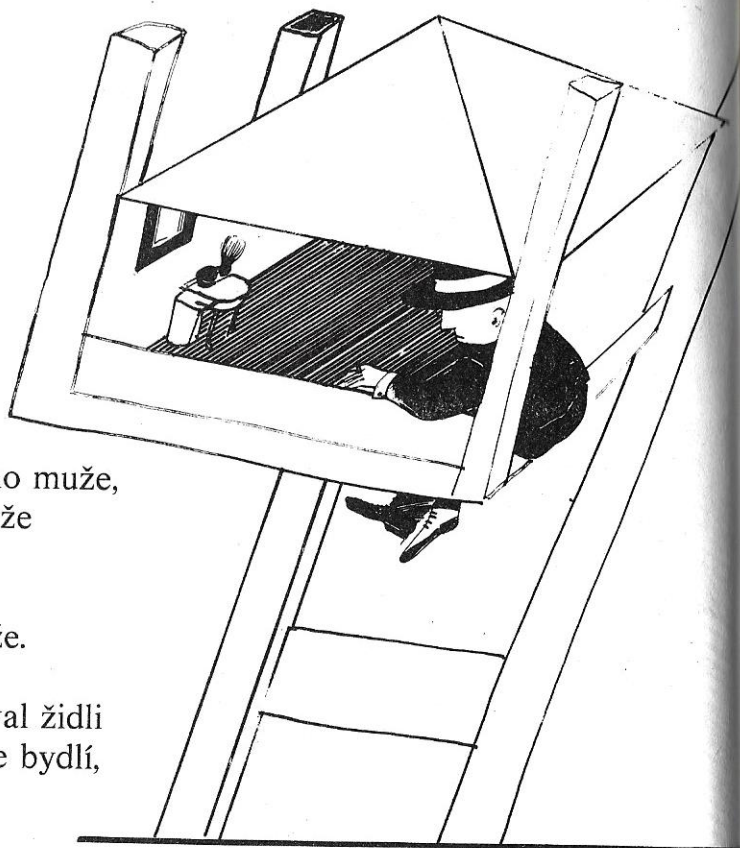

SAMÍ ZNÁMÍ

Znám jednoho vzteklého muže,
ten v Jičíně vyletěl z kůže
a ještě prý dnes
tam lítá jak běs
a hledá tu kůži, jak může.

Znám muže, jenž kupoval židli
a zapomněl při tom, kde bydlí,
a v židli teď spí
a vaří a jí
a koupá se, holí a mydlí.

Znám muže, jenž popadl chomout
a chtěl si ho na nohu obout,
to dělal půl dne,
a odpoledne
už zmoudřel a obul si klobouk.

Znám jednoho člověka z Hradce,
ten rybařil na řece Svratce
a uprostřed vln
si převrátil člun
a uplaval mu háček nad c.

Znám člověka ze Sobotky,
ten nosí jen polobotky,
má polokabát,
pět polokravat
a k pološlím polospodky.

Znám zkušenou osobu z Kladna,
ta říká, že krása je ladá,
že Alík je pes
a vesnice ves
a v zimě že bývají chladná.

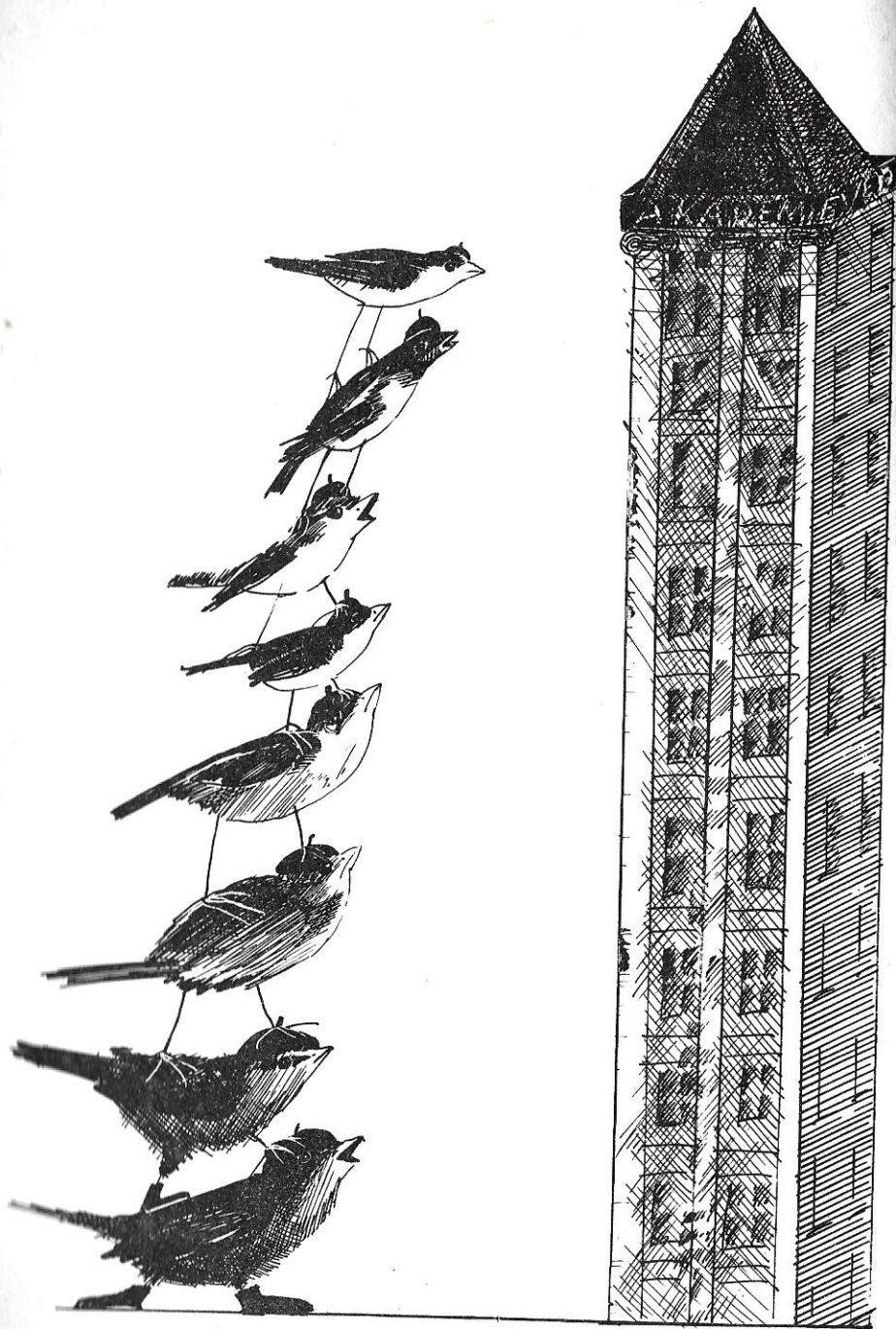
Znám muže, jenž nevěděl přesně,
zda koupí si višně, či třešně,
a uviděl krám,
i zaběhl tam
a koupil si patentní zouvák.

Znám kamnáře Václava Vlacha,
ten smává se: Cháchacha chacha,
cha cháchacha cha,
cha cháchacha cha,
cha cháchacha cháchacha chacha!

ČERVOTOČ

Mluvil jsem tuhle s červotočem,
jenže už nevím přesně o čem
a taky přesně nevím proč
a jestli to byl červotoč.

VRABČÁCI

Vrabčáci byli zvědaví,
co všechno o nich věda ví —
i letěli to vyzvědět
až do Akademie věd.

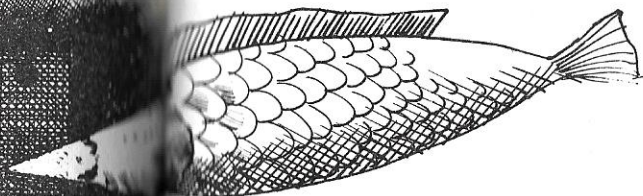
A od té doby věda ví,
že vrabčáci jsou zvědaví.

PÁV

Snad před sto léty nebo dřív
v hospodě vypil páv pět piv
a dodneška se říkává
té staré krčmě U páva.

Když člověk vypije pět piv,
nevidíme v tom žádný div —
a vypije-li

pět piv páv,
je z toho celý
svět pif paf.

TOPIČ

Vážení,
čtu váš inzerát
v Poslovi od Botiče
a doopravdy tuze rád
bych k vám šel za topiče.
Topím už pětatřicet let
spolehlivě a hbitě,
nastoupit mohu třeba hned,
dokonce okamžitě.
Věřím, že budu zajisté
posilou pro Váš podnik.
Máte-li zájem, napište.
Topení zdar! Váš
vodník.

SANDÁLY

O sandálech se pravi,
že levý není pravý.
Že pravý není levý,
to ovšem každý neví,
takže se nohám ráno stává,
že do levého leze pravá.
Anebo zase naopak.
No ale když už je to tak —
proč z toho dělat skandál?
Vždyť je to jenom sandál.

LEV

Ukrutně zuřil na psa lev,
že v jeho jméně napsal ef —
a vynadal mu při kafi:
„Copak se, tupče, říká lfi?“

KLOKAN

Klokan je divné zvíře
a strašně naivní —
je věčně bez halíře:
má kapsu — a nic v ní.

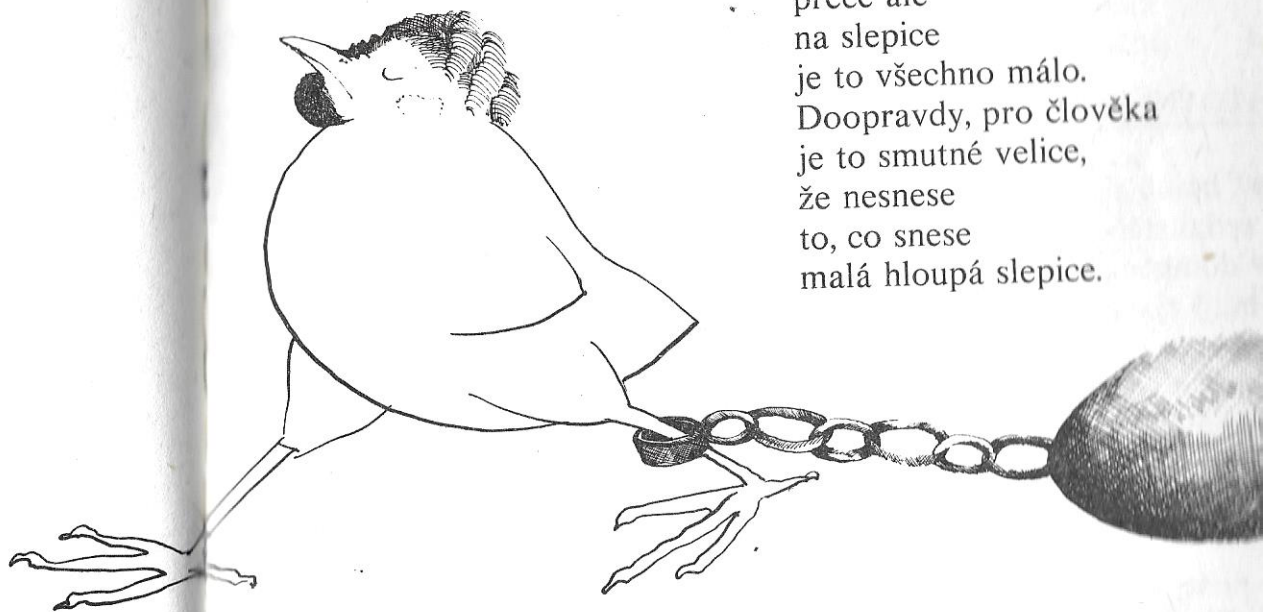
Rozhodně líp to dělá
například třeba pes —
ten, že nic nevydělá,
je radši bez kapes.

HUSA

Chlubila se
husa huse,
že se vezla v autobuse,
až si celé hejno hus
vypůjčilo autobus.
Autobus byl
nový zbrusu,
nebo aspoň po výbrusu,
ale teď je plný trusu —
tak dopadly pokusy
s autobusy pro husy.

SLEPICE

Člověk sice
snese více,
nežli by se zdálo,
přece ale
na slepice
je to všechno málo.
Dopřavdy, pro člověka
je to smutné velice,
že nesnese
to, co snese
malá hloupá slepice.

POŠTOVNÍ HOLUB

Když holub sloužil na poště,
tak sedal stále na koště,
žil v domnění, že košťata
též mají zjara poupata.

Byl máj a koště nekvetlo.
„To pometlo mě popletlo,“
děl holub celý zmořený,
„vždyť nemá ani kořeny.

Já u pošty víc nebudu
a usadím se na dubu
a za mě ať jdou k poště ti,
kdo chtějí vrkat v koštěti.“

LIŠKA

Liška je vychytralé zvíře
a ukrývá se v lese v díře,
kdo s ní chce přijít do styku,
musí si přinést motyku.

Zvlášť před lidmi je ostražitá
a každý, kdo ji dobře zná,
ví, že se hlavně špatně chytá
od dubna zhruba do března.

Nejenom že je vychytralá,
ona je přímo podšitá,
ví ledacos už jako malá
a předem se vším počítá.

Často už jako malé dítě
studuje matematiku —
a to ji potom nechytíte,
ani když máte motyku.

ANGLIČANÉ

Angličané jsou námořníci
a slečny oslovují Miss,
co o nich ale musím říci —
že nedovedou pravopis.

Už jejich první omyl je ten,
že píšou I — a čtou to aj!
To jako kdyby psali květen
a vyslovovali to máj.

Je mi jich líto, hlavně dětí,
co ty s tím mají za dřinu —
já musel napsat jen tři věty
a myslel jsem, že zahynu.

Ta hrůza, než se naučíte
pár slovíček, a natož stran!
A u nich každé malé dítě
musí být rovnou Angličan.

ÓDA NA LELKY

Kromě paní učitelky
celá třída chytá lelky,
tlustý, tenký, malý, velký,
sedí jako přišití,
hledí něco chytiti.

Už je lelků plná třída,
okna, skříně, stůl i křída,
nadarmo se nepovídá,
že se dílo podaří,
když se ruka k ruce přidá.
Někdy se to vydaří.

Jenom paní učitelka,
chudák nešťastná, div nelká,
nechytila od pondělka
ani jediného lelka,
jí se totiž nelekne
nikdo, ani lelek ne.

MOUCHA

Ač moucha kouše člověka,
že kolikrát až otéká —
člověk se nemstí na mouše
a nikdy mouchu nekouše.
A váží si nás celý svět,
že dovedeme odpouštět.

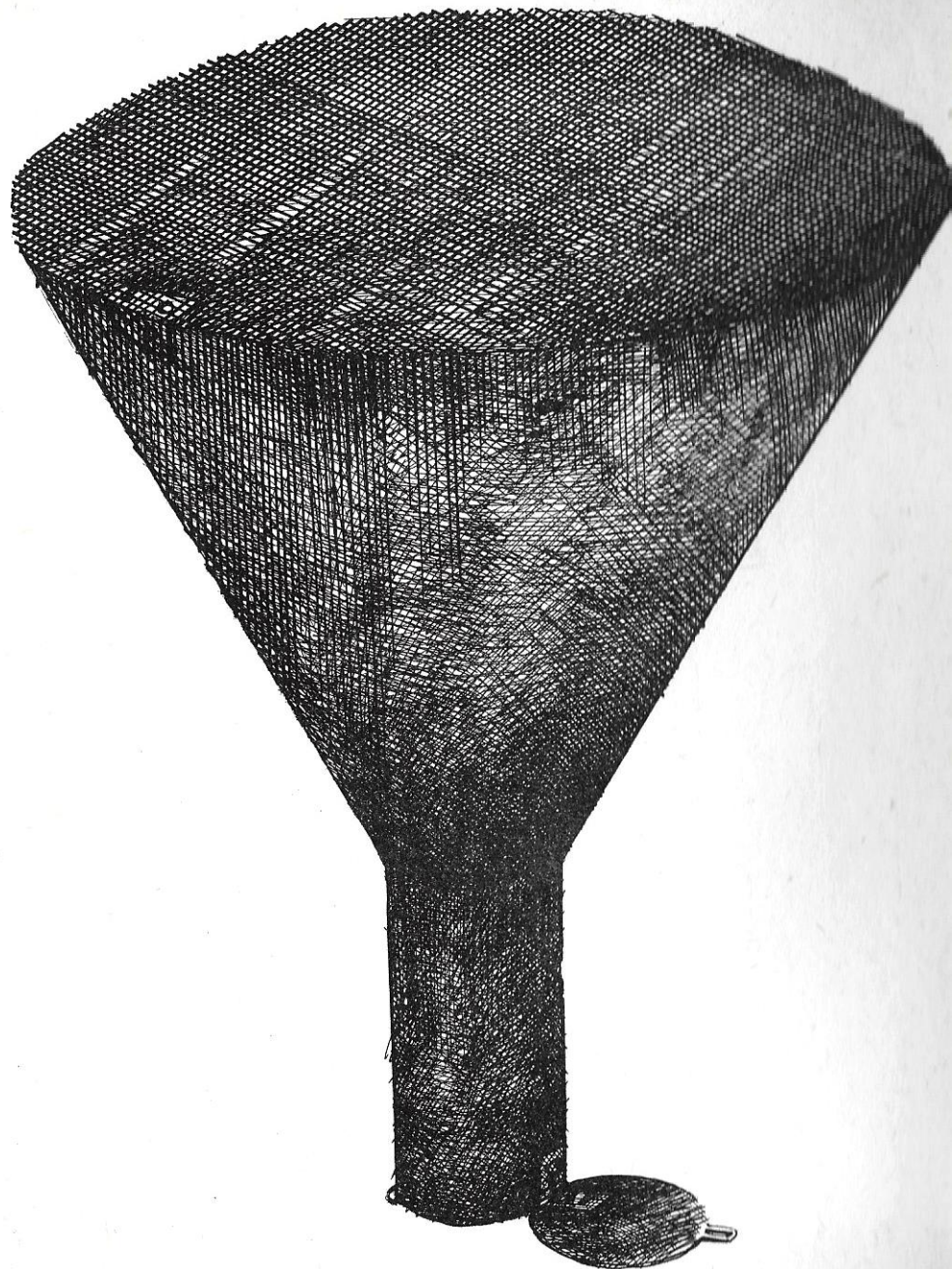
A nemůžeš-li tedy spát
a do uší ti zní šum,
nic nesmíš nikdy vyčítat
těm pěti malým myšům.

TRYCHTÝŘE

Koupil jsem čtyři trychtýře —
a je to k nevíře,
jak nahoře ty trychtýře
jdou strašně do šíře.

A dole zase naopak,
jak se to zužuje!
Těch peněz, co mě stál ten brak —
a k čemu mi to je?

A nejlepší až nakonec:
on žádný nemá dno!
Ach, koupit dneska dobrou věc
je věru nesnadno.

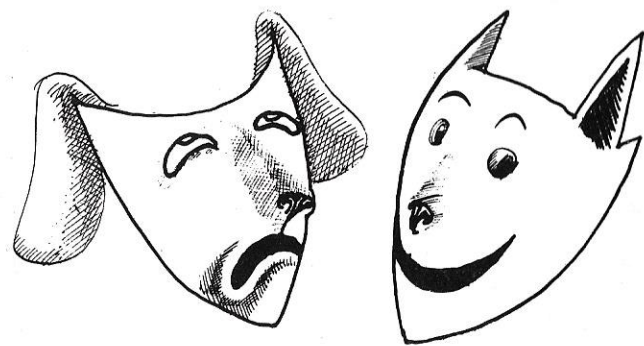
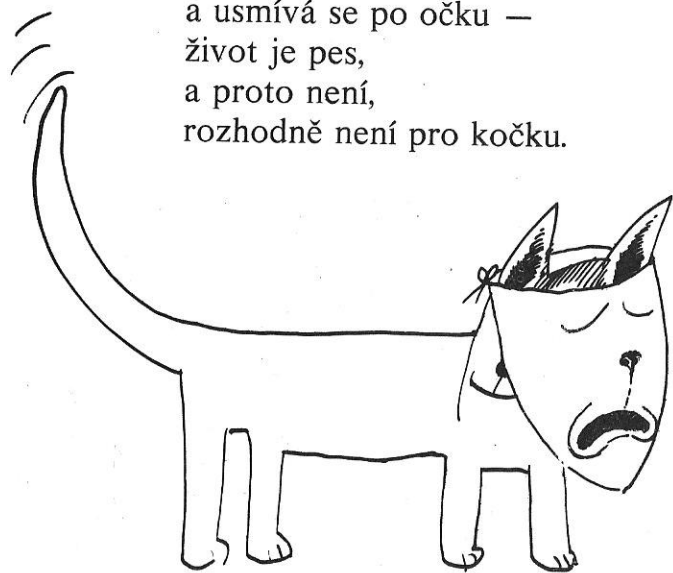

ŽIVOT JE PES

Život je pes —
to každý vidí,
a nemusí být profesor.
Život je pes —
a pro nás lidi
je pes už dávno známý tvor.

Život je pes —
a už to samo
kdekoho časem poleká.
Život je pes —
a pes, jak známo,
je věrný přítel člověka.

Život je pes —
a zuby cení
a usmívá se po očku —
život je pes,
a proto není,
rozhodně není pro kočku.

O NÁDHERNÉM DOBRODRUŽSTVÍ

si budeme vyprávět nakonec. A než se k němu dostaneme, vrátíme se o víc než šedesát let nazpátek.

Jen chvíli od Prahy stojí na kopci patrová škola a hned vedle ní uprostřed hřbitova barokní kostel s kupolí. Dole, pod školou a kostelem, vyrostly podél silnice domy. A v parku zámeček. Domy, škola, kostel a zámeček mají jméno. Slapy. Možná jste vzpomněli na Slapskou přehradu. Ale tenkrát, před šedesáti lety, žádná přehrada u Slap na Vltavě nebyla. Zato stál ve Slapech dům, ve kterém se narodil (3. 1. 1923) básník. Jeho verše jste si přečetli v téhle knize.

Narodil se, ale nevypadalo to, že bude dlouho žít. Třetí den po narození nad ním mávl lékař rukou a odešel. Jenže malý chlapec měl život rád a chtěl žít. Líbilo se mu na světě. Jakkak by ne. Narodil se v jedné z nejhezčích krajin Čech.

Jeho příchod na náš svět byl zvláštní a zvláštní bylo i prostředí, do kterého přišel. Tatínek byl učitel, z rodiny, kde se vždycky hodně četlo, a mezi spisovateli měl spoustu přátel. Jezdili za ním do Slap na návštěvu a někteří i na letní byt. Do Slap za panem řídícím učitelem jezdili ze spisovatelů, které znáte, Vladislav Vančura i Karel Toman, ten byl asi nejstarší ze všech, a nejmladší z nich byl František Hrubín.

Básníci a spisovatelé chodili s panem řídícím, často i s rodinami, na dlouhé výlety do lesů, k Svatojánským proudům, a cestou se povídalo o všem možném, ale hlavně o knihách, o umění a o životě. Malý Emanuel, tehdy už školák, chodíval s nimi, v kapse kudlu, co kdyby našel pěkný kousek kůry nebo dřeva? Rád vyřezával a dovedl kapesním nožem vyřezat i misku. Když byl větší, vyřezal ze dřeva svému děvčeti nožem náhrdelník.

A jak rád maloval! Na svých obrázcích nakreslil celou rodinu, rodiče i sestry. A tu jsou všichni v řadě na obrázku, který namaloval v pěti letech. A tenhle jezatec na jiném obrázku je jezinka z pohádky. Tu pohádku miloval. A tady zase ožívá jeho domov: vozy vysoko naložené zeleným senem, koně mají co táhnout. Na zahradě se schovává pod stříškou řada úlů. Jinde pasou kluci na obrázku kozy a sjiždějí po kalhotách ze stohu dolů. A tady nakreslil malý kreslíř vchod na hřbitov, však byla ta branka kousíček od školy. A tady kráčí důstojně do kopce ke hřbitovu celý dlouhý pohřební průvod.

I později, jako dospělý, rád kreslí. Dopisy píše výrazným výtvarným písmem. Vypadají jako tištěné. Výtvarné nadání mladého studenta poznal slavný český grafik Oldřich Menhart, otcův přítel, a navrhl mu, aby se stal jeho žákem.

Ale chlapec, který žil mezi básníky a básněmi, pomýšlel na psaní knih. A už tehdy, příliš důkladný a poctivý, chtěl nejdřív nahromadit co nejvíc vědomostí a zkušeností. I z přírodních věd. Nikdy se nespokojoval s povrchem, vždycky usiloval o to, aby se dostal až k jádru.

To byl ještě malý, když se na Slapy přihnala veliká bouřka s krupobitím. Bránil se tehdy jít domů, umínil si vyzkoušet, jaké to je, když kroupy bijí do tváře a do rukou. Otec ho musil domů odnést. Zvidavost ho také donutila vytahovat z roztrženého medvídkova trávu. Medvídkovu kůži, sametový hadřík, vypral v potoce a zahrabal na záhon vedle nočních fial. Se zvláštním smutkem, jaký přináší poznání.

Touha důkladně vědět provázela básníka Emanuela Fryntu po celý život. Ať hrával v třinácti letech ve Slapech s Františkem Hrubínem šachy a pátral, kde by se dočetl co nejvíc o šachové hře, ať později uvažoval o knihách v dlouhých dopisech přátelům, ať psal, nebo překládal.

Františku Hrubínovi v dopise napsal: „Před kým chci obstát, to není... sentimentální čtenářka, nýbrž chlapi, jako byli Tvůj otec a můj, protože jimi vede cesta k poezii, která stojí za to.“ (1956)

Básníkův otec tiskl málo. Co si myslil, předával přátelům bezprostředně. Podněcoval je, a jeho názory ukazovaly cestu i synovi. A zde začíná nádherné dobrodružství, o kterém jsem na začátku slíbil vyprávět.

Je to dobrodružství, jaké prožívá básník. Emanuel Frynta tohle dobrodružství prožíval celým srdcem. Je to dobrodružství jazyka, slov, vět, hudby, která je skrytá v mateřštině, v jejím rytmu, v hovorové řeči, dobrodružství jazykové vynalézavosti, vtipu, objevů a vynálezů, které čekají, až se jimi někdo začne zabývat, až je někdo propustí z pohádkového spánku.

Proto se pustil Emanuel Frynta také do překládání. Z ruštiny, němčiny, španělštiny i italštiny. Ten, kdo překládá z cizího jazyka, poznává bezpečně svůj mateřský jazyk. Jeho bohatost, tajné skrýše, jeho sklepy i jeho nebe. Emanuel Frynta nám ukázal ve svých knihách překladů i ve svých básních, že na té velké dobrodružné cestě tajemnými lesy jazyka nezabloudil.

„... já strašně miluji život!“ napsal v dopise své budoucí ženě.

A svoji lásku dokazoval láskou k rodné řeči. Když má člověk život opravdu rád, miluje i to, co mu dovoluje lásku vyjádřit. Rodnou řeč, svůj jazyk.

Ještě v posledních týdnech života upravoval Emanuel Frynta svoje básně. A jednoho říjnového dne (11. 10. 1975) nás opustil navždy. Navždy? Copak se k nám nevrací aspoň trochu touhle knihou?

Eduard Petiška
V Brandýse nad Labem 26. listopadu 1986

OBSAH

Otázky

/7/

Had

/8/

Koně

/10/

Žába

/11/

Plž

/11/

Kořata

/12/

Tygr

/14/

Krtek

/16/

Babyčka

/18/

Strejda

/18/

Ježek

/19/

Kráva

/20/

Noky

/21/

Pepita

/23/

Sýček

/24/

Žalva

/25/

Jelikož a Tudíž

/26/

Velryby

/27/

Profesor

/30/

Pan Soukal

/32/

Záhada

/32/

Podzim

/33/

Ančičky

/34/

Hlemýžď

/35/

Nosorožec

/36/

Hroch

/37/

Samí známí

/38/

Zdvořilost

/40/

Osel

/42/

Prase

/43/

Velbloudi

/44/

Pan Šatra

/44/

Červotoč	Husa
/47/	/66/
Golem	Slepice
/48/	/67/
Chobotnice	Poštovní holub
/51/	/68/
Štěně	Liška
/52/	/69/
Beran	Angličané
/53/	/70/
Vrabčáci	Óda na lelky
/55/	/71/
Páv	Moucha
/55/	/71/
Motouzy	Motýl
/56/	/72/
Pečivo	Pět myšů
/57/	/73/
Tchoři	Strejda a netopýři
/58/	/77/
Kohouti	Kobyla
/58/	/77/
Mýš domácí	Trychtýře
/60/	/78/
Topič	Pod
/63/	/80/
Sandály	Švec
/63/	/82/
Lev	Jeleni
/65/	/85/
Klokan	Život je pes
/66/	/86/
	O nádherném dobrodružství
	(Eduard Petiška)
	/89/

EMANUEL FRYNTA ■ PÍSNIČKY BEZ MUZIKY

Ilustrovala Markéta Prachatická
Graficky upravil Milan Jaroš
Vydal jako svou 7502. publikaci Albatros,
nakladatelství pro děti a mládež,
v Praze roku 1988
Odpovědná redaktorka Marie Vodičková
Výtvarný redaktor Jiří Fixl
Technická redaktorka Hana Převrátilová
Ze sazby písma Tempora-digiset
vytiskl Tisk, knižní výroba, n. p., Brno,
závod 3, Český Těšín
6,45 AA (text 1,85, ilustrace 4,60),
6,55 VA. Náklad 7 500 výtisků
1. vydání. 13-838-88 14/41
Vázaný výtisk 19,— Kčs
Pro děti od 5 let